

BEKÄMPNING AV INVASIVA VÄXTER VID HAMMARSLUNDSVALLEN

VÄXJÖ TINGSRÄTT
3:5
INKOM: 2023-08-31
MÅLNR: M 4403-23
AKTBIL: 15

METODBESKRIVNING

2022-12-20

BEKÄMPNING AV INVASIVA VÄXTER VID HAMMARSLUNDSVALLEN

Metodbeskrivning

Uppdragsnamn	Tillstånd för Hammarslundsvallen
Uppdragsnummer	10331879
Författare	Mikael Molander
Datum	2022-12-20
Granskad av	Mathias Öster
Godkänd av	Mathias Öster

KUND

Kristianstads kommun

KONSULT

WSP

Box 714
251 07 Helsingborg
Besök: Bredgatan 7
Tel: +46 10-722 50 00
WSP Sverige AB
Org nr: 556057-4880
wsp.com

KONTAKTPERSONER

Mikael Molander

Tel. 010-721 12 53

mikael.molander@wsp.com

Mathias Öster

Tel. 010-722 54 24

mathias.oster@wsp.com

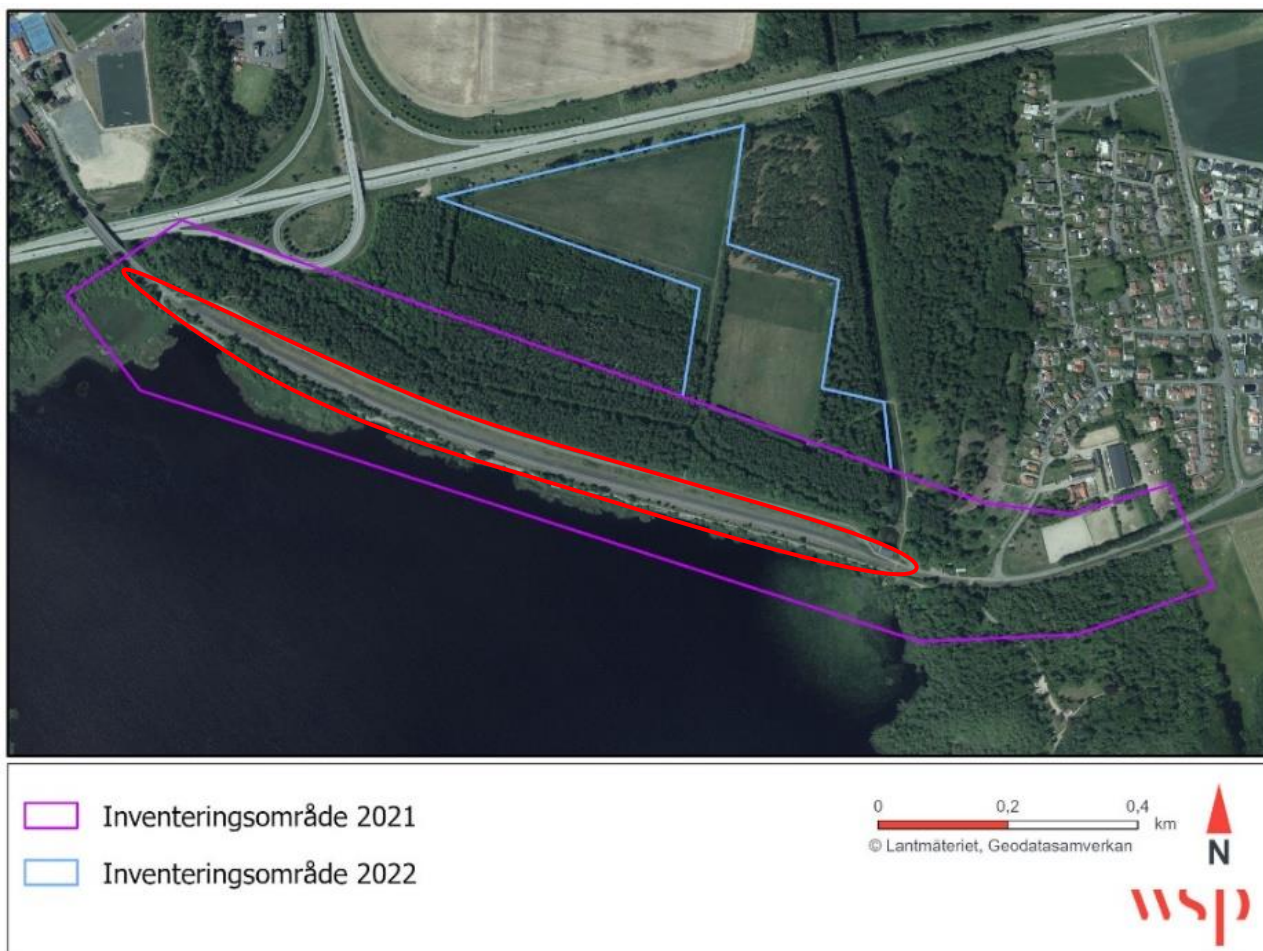
INNEHÅLL

1	Syfte	4
2	Bakgrund	5
3	Metodbeskrivning	5
3.1	Allmänt	5
3.2	Vresros (<i>Rosa rugosa</i>)	6
3.2.1	Förekomst	6
3.2.2	Bekämpningsmetodik	6
3.3	Jätteloka (<i>Heracleum mantegazzianum</i>)	7
3.3.1	Förekomst	7
3.3.2	Bekämpningsmetodik	7
3.4	Jättebalsamin (<i>Impatiens glandulifera</i>)	8
3.4.1	Förekomst	8
3.4.2	Bekämpningsmetodik	8
3.5	Kanadensiskt gullris (<i>Solidago canadensis</i>)	9
3.5.1	Förekomst	9
3.5.2	Bekämpningsmetodik	9
4	Miljöpåverkan	10
5	Referenser	11
6	Bilaga 1: Checklista för åtgärder	
7	Bilaga 2: Förekomster av invasiva arter	

1 SYFTE

Föreliggande dokument utgör en metod- och arbetsbeskrivning för bekämpning av de invasiva växtarterna vresros, jätteloka, jättebalsamin samt kanadensiskt gullris i området kring Hammarlundsvallen i Kristianstad kommun. Beskrivningen har utarbetats av WSP Sverige AB på uppdrag av Kristianstads kommun. Kommunen kommer under 2025 att låta påbörja byggandet av en ny högre skyddsvall för att förhindra översvämning i del av staden i samband med framtida skyfall och havsnivåhöjningar. Som en del av det förberedande arbetet har WSP genomfört en naturvärdesinventering i området enligt SIS-standard under 2021, följt av en mindre komplettering under 2022 (Figur 1) (WSP 2022). I samband med inventeringarna dokumenterades spridda förekomster av flera främmande, invasiva, växtarter. Dessa arter behöver bekämpas innan konstruktionen av den nya vallen startar. Byggnationen är förknippad med omfattande markrörning samt flytt av jordmassor med maskiner och annan utrustning. Sammantaget utgör detta en betydande risk för att de invasiva växterna sprids inom arbetsområdet och koloniserar nya ytor inom och utanför området. Detta skulle dels medföra negativa effekter för övrig biodiversitet och naturvärden, samtidigt som bekämpningen av arterna inom kommunen försvåras ytterligare när arternas utbredning ökar.

Bekämpningen kommer att ske med skonsamma metoder som tar hänsyn till andra naturvärden. Arbetet kommer att pågå under perioden från försommar 2023 till försommar 2025, innan konstruktionen av den nya vallen påbörjas.

Figur 1. Hammarlundsvallen (omsluten av röd linje) och de ytor som omfattats av naturvärdesinventeringarna 2021-2022.

2 BAKGRUND

Under naturvärdesinventeringen (NVI) noterades totalt fyra invasiva växtarter (Figur 2). Två av dessa, jätteloka och jättebalsamin, är listade på EU:s förteckning över invasiva främmande arter (EU-förordning nr 1143/2014), vilket innebär att dessa arter enligt lag är förbjudet att importera, sälja, odla, transportera, använda, byta eller sätta ut i naturen (Naturvårdsverket, 2021). Markägare är skyldiga att bekämpa jätteloka och jättebalsamin. De övriga två arterna som noterades är kanadensiskt gullris och vresros. Dessa arter omfattas inte av någon lagstiftning om invasiva främmande arter, men utvärderas för att eventuellt tas upp i en nationell förteckning över invasiva främmande arter som kommer att omfattas av olika förbud.

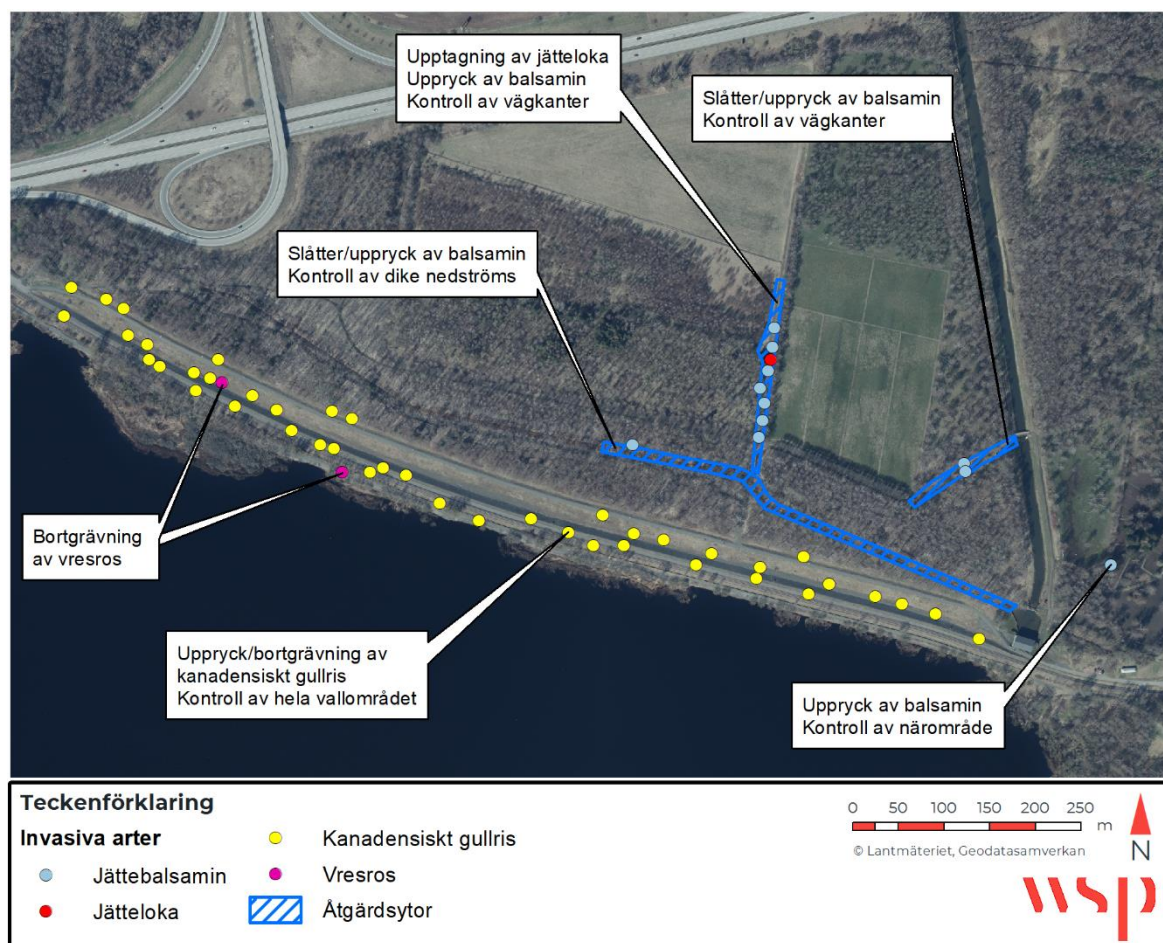
3 METODBESKRIVNING

3.1 ALLMÄNT

Åtgärderna för att bekämpa de invasiva växterna sammanfattas i Figur 3. I bilaga 2 ges koordinater till varje känd observation av arterna. Metoderna för bekämpning har valts utifrån respektive arts biologi, med fokus på att stoppa deras föröknings- och spridningsmöjligheter. Naturvårdsverkets rekommendationer för bekämpning har varit vägledande för metodiken, liksom dialog med sakkunnig representant för Länsstyrelsen Skåne län (Cajza Eriksson). För att arbetet ska få önskat resultat kommer det att vara nödvändigt med både initiala insatser, årliga insatser, samt uppföljande kontroller för att säkerställa att åtgärderna resulterar i att arterna antingen radikalt minskar, eller helt utrotas, inom området.

Då arbetet med att aktivt bekämpa invasiva arter inom Sverige påbörjats relativt nyligen utvecklas metodiken ständigt allteftersom nya erfarenheter tillkommer. Under genomförandetiden för bekämpningen av invasiva växter vid Hammarslundsvallen skall därför rekommendationerna på Naturvårdsverkets webbplats att kontrolleras inför varje ny vegetationssäsong.

En del av förekomsterna av invasiva arter ligger på Trafikverkets fastighet (Kristianstad 4:19) som hyser Åhusbanan. Dessa förekomster måste också bekämpas, annars kommer dessa arter återkolonisera områden som bekämpats och arbetet skulle därmed vara ogjort. Arbete inom järnvägsområdet kräver dock särskilda skyddsåtgärder. Kontakt med Trafikverket behöver därför upprättas tidigt inför varje vegetationssäsong (februari) för att göra en ansökan om "Tid i spår" så att arbetet inom järnvägsområdet kan utföras på ett säkert sätt.

Figur 3. Översikt av åtgärder för att bekämpa invasiva växter vid Hammarslundsvallen.

3.2 VRESROS (*ROSA RUGOSA*)

3.2.1 Förekomst

Arten förekommer på två platser inom området (Figur 4). Förekomsterna är små och ligger dels på nya vallens stödfyllning, och dels intill Skåneleden längs vattnet.

3.2.2 Bekämpningsmetodik

Arten bekämpas genom bortgrävning med grävmaskin under våren 2023. Växten och dess rotklump grävs upp och bortföres i container för vidare destruktion. Det är viktigt att all kvarvarande jord på växtplatsen är helt ren från rötter eftersom arten annars kan rotslä. Således är det bättre att bortforsla lite mer jord än

nödvändigt, snarare än att riskera att rötter blir kvar på platsen. Bortgrävd jord ersätts med lämplig fyllnad från annan plats. Grävskopan bör borstas ren över containern innan respektive behandlad plats lämnas.

Efter initial bortgrävning behöver berörda ytor kontrolleras årligen under juli 2023 samt 2024, samt försommar 2025 genom fältbesök. Eventuella rotskott grävs upp manuellt och lämnas till destruktions.

Figur 4. En av de två förekomsterna av vresros inom området. Arten grävs bort med grävskopa och marken kontrolleras noggrant efter rötter.

3.3 JÄTTELOKA (*HERACLEUM MANTEGAZZIANUM*)

3.3.1 Förekomst

Arten förekommer tämligen rikligt på en plats inom området (Figur 5). Förekomsten ligger längs västra och östra kanten av en mindre markväg, längs en sträcka om ca 10 till 15 meters längd. På samma yta förekommer även jättebalsamin rikligt.

3.3.2 Bekämpningsmetodik

Eftersom förekomsten utgörs av ett relativt begränsat antal individer bekämpas arten genom upptagning av pålroten med slungspade under senare delen av maj 2023, innan plantorna hunnit bli högväxta. Rotklumparna och växterna bortföres och lämnas för destruktions. Viktigt med skyddsutrustning som hindrar att växtsaften att nå hud och ögon. För stora plantor där hela pålroten är svår att få upp måste pålroten kapas åtminstone 15 cm ner i marken.

Eftersom jättebalsamin (se nedan) förekommer på samma yta som jätteloka kommer området även att slåttas tre gånger per år. Den första slåttningen sker i andra halvan av maj 2023, direkt efter att merparten av lokorna tagits upp med spade för första gången. Slåtten utföres därefter även i början av juli samt i början av augusti 2023.

Efter den initiala åtgärden med borttagning av pålroter i maj 2023 bör ytan vid varje senare tillfälle kontrolleras för uppväxande nya lokor innan slåttning av balsamin utföres (nya lokor tas då bort med

slungspade). Arten förökar sig huvudsakligen med frön, vilka kan ligga i marken under lång tid och ge upphov till nya lokor. Fröna tenderar dock att gro inom ett par års tid. Således måste kontrollerna innan slåtter fortsätta under 2024 och försommar 2025.

Utöver den koordinatsatta förekomsten bör närområdet längs markvägen kontrolleras efter ytterligare lokor någon gång per år (maj eller juli).

Figur 5. Uppväxande jätteloka längs östra kanten av den väg där arten förekommer. Bild från tidig maj 2022.

3.4 JÄTTEBALSAMIN (*IMPATIENS GLANDULIFERA*)

3.4.1 Förekomst

Arten förekommer på fyra platser inom området. En mindre förekomst (ca 5 m²) finns längs ett dagvattendike. En annan liknande mindre förekomst finns vid hästthagar i sydöst (Figur 6).

Arten förekommer också längs markvägen där jätteloka återfinns. Jättelobalsaminen har dock en längre spridning längs vägen, och ytterligare en mindre separat förekomst ligger längre österut längs samma väg.

3.4.2 Bekämpningsmetodik

Eftersom arten är en annuell kan den bekämpas genom upprepad slåtter för att hindra frösättning på de ytor där många stänglar finns (troligen främst vid ytan med jätteloka). Arten ska slåttas mycket nära markytan och det avhuggna materialet bör samlas upp och lämnas för destruktion. Detta behöver upprepas tre gånger per år för att hindra all frösättning (andra halvan av maj, tidigt i juli och tidigt i augusti). Arten sprids lätt längs vatten och diken finns intill två av förekomsterna, dels nära jättelokorna och dels vid Gasverksdiket. Här är det viktigt att undvika att avhuggna delar av växterna faller ner i diken.

De mindre förekomsterna kan troligen ryckas upp ur marken (rotdragning) i stället för att slåttas. Om uppräckning används på platser där ett begränsat antal stänglar finns bör dessa områden ändå återbesökas vid senare tillfällen under säsongen för att säkerställa att inga stänglar missats eller växt upp sent. Förekomsten vid Gasverksdiket växer på mycket mullrik jord och plantorna bör vara mycket lätta att dra upp med rötterna. Företrädesvis bekämpas därför denna förekomst genom att dra upp plantorna. Jättelobalsamin har ett ytligt jordsystem och dras därför ofta lätt upp.

Artens frön sprids mycket lätt när frökapslarna mognat och springer sönder vid beröring. Om mogna frökapslar påträffas någonstans måste dessa hanteras varsamt. En påse kan träs runt den mogna kapseln för att effektivt hindra all fröspridning under bekämpningen.

Diket där jättebalsamin finns bör kontrolleras nedströms (fram till krondiket) under 2023 och 2024 för att säkerställa att frön inte spridit sig ytterligare då arten lätt sprids med vatten. Även något större ytor längs markvägen där arten förekommer bör kontrolleras efter nya eller förbisedda förekomster.

Figur 6. En av de mindre förekomsterna av jättebalsamin (platsen längst i öster vid hästagar). Mindre förekomster av arten bekämpas effektivast av uppryckning i andra halvan av maj och återkommande efterkontroller

3.5 KANADENSISKT GULLRIS (*SOLIDAGO CANADENSIS*)

3.5.1 Förekomst

Ett större antal förekomster av arten finns på själva vallen samt längs den bakomliggande markvägen (Figur 7) och på Trafikverkets fastighet. Merparten av förekomsterna rör sig om enstaka till ett fåtal stänglar per förekomst.

3.5.2 Bekämpningsmetodik

De förekomster som utgörs av enstaka till ett fåtal stänglar bekämpas lämpligast genom uppryckning. Så mycket som möjligt av roten bör tas bort med hjälp av exempelvis spade. Växterna lämnas till destruktion. Uppryckningen behöver upprepas tre gånger per år fram till våren 2025 för att säkerställa att arten inte rotslår.

De mer sammanhängande bestånden som består av ett större antal stänglar bör grävas bort tillsammans med tio till femton centimeter av jordlagret och lämnas för destruktion. I de grävda ytorna läggs ogräsduk/markväv ut med makadam (16-32) ovanpå för att hindra rotuppslag.

Det är nödvändigt att hela vallen och ytan bakom Hammarslundsvallen inspekteras noggrant, inklusive Trafikverkets fastighet, även om fokus ligger på de förekomster som noterats i samband med NVI 2021-2022 (bilaga 2). Arten kan ha spridit sig i området efter NVIerna, samtidigt som enstaka stänglar kan ha förbisetts.

Figur 7. Mindre bestånd av kanadensiskt gullris bekämpas genom uppryckning. Större bestånd bör grävas upp och ogräsduk/markväv läggas ut.

4 MILJÖPÅVERKAN

Bekämpningen av de invasiva växterna medför ingen väsentlig negativ påverkan på utpekade naturvärden inom området. Upprepad slåtter av jättebalsamin medför en viss negativ påverkan på övrig vegetation eftersom en del inhemska blommande örter (exempelvis kirskaål) förekommer inom samma ytor som balsaminen. De inhemska arterna kommer att få begränsade möjligheter att gå i blom under den tidsperiod då bekämpningen genomförs. Den obetydliga reduktion av tillgången till pollen- och nektar inom området som sker till följd av detta innebär dock inga negativa effekter för exempelvis blombesökande insekter.

De naturvärdesobjekt som vissa av förekomsterna av invasiva arter ligger inom kommer inte att påverkas negativt av åtgärderna för att bekämpa de invasiva arterna eftersom berörda ytor är obetydliga i sammanhanget. Inga förekomster av naturvårdsarter (rödlistade och fridlysta arter, samt signalarter) har rapporterats från de specifika ytor som berörs av grävning och slåtter.

Flertalet av de ytor där bekämpning av invasiva arter kommer att ske ligger inom strandskyddat område (7 Kap. 18 § miljöbalken). Bekämpningen medför dock inga hinder för den allmänrättsliga tillgängligheten till strandskyddet och resulterar inte i någon betydande påverkan på växt- och djurliv inom strandskyddet. I ett längre perspektiv erhålls en positiv påverkan inom strandskyddet eftersom de invasiva arterna på sikt annars riskerar att konkurrera ut den naturliga vegetationen.

5 REFERENSER

Naturvårdsverket. 2022. Invasiva främmande arter. <https://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledning/Artskydd/invasiva-frammande-arter-vagledning/Invasiva-frammande-arter-vagledning/>, hämtad 2022-12-13.

WSP. 2022. Naturvärdesinventering Hammarslundsvallen i Kristianstad, Kristianstads kommun.

VI ÄR WSP

WSP är en av världens ledande rådgivare och konsultbolag inom samhällsutveckling. Med cirka 55 000 medarbetare i över 40 länder samlar vi experter inom analys och teknik, för att framtidssäkra världen.

Tillsammans med våra kunder tar vi fram innovativa lösningar för en mänsklig, trygg och välfungerande morgondag. Vi planerar, projekterar, designar och projektleder olika uppdrag inom transport och infrastruktur, fastigheter och byggnader, hållbarhet och miljö, energi och industri samt urban utveckling. Så tar vi ansvar för framtiden.

wsp.com

WSP Sverige AB

Box 714
251 07 Helsingborg
Besök: Bredgatan 7

T: +46 10-722 50 00
Org nr: 556057-4880
wsp.com

6 BILAGA 1: CHECKLISTA FÖR ÅTGÄRDER

Checklista för bekämpning av invasiva växter i Hammarsvallsområdet. För detaljer kring åtgärderna hänvisas till avsnittet för respektive art ovan, samt avsnitt ”3.1 Allmänt”.

År	2023			2024			2025			
Tidpunkt	Februari	Maj, mellan 15-31:e	Juli, före 10:e	Aug., före 15:e	Februari	Maj, mellan 15-31:e	Juli, före 10:e	Aug., före 15:e	Februari	Maj, mellan 15-31:e
Vresros		Bortgrävning med maskin		Kontroll rotskott		Kontroll rotskott		Kontroll rotskott		Kontroll rotskott
Jätteloka		Borttagning med slungspade, därefter slätter	Kontroll av nya skott (tas bort med slungspade), därefter slätter	Kontroll av nya skott (tas bort med slungspade), därefter slätter		Kontroll av nya skott (tas bort med slungspade), därefter slätter	Kontroll av nya skott (tas bort med slungspade), därefter slätter			Kontroll av nya skott (tas bort med slungspade), därefter slätter
Jättebalsamin		Slätter/uppryck.	Slätter/uppryck.	Slätter/uppryck.		Slätter/uppryck.	Slätter/uppryck.	Slätter/uppryck.		Slätter/uppryck.
Kanad. gullris		Uppryck./grävning och dukar	Uppryck./grävning och dukar för ev. missade förekomster	Uppryck.			Uppryck.	Uppryck.		Uppryck./borttagning av dukar
Trafikverket	Kontakt/ansökan				Kontakt/ansökan				Kontakt/ansökan	

7 BILAGA 2: FÖREKOMSTER AV INVASIVA ARTER

Koordinater till kända förekomster av invasiva arter inom området (SWEREF 99 TM).

Art	X	Y	Art	X	Y
Kanad. gullris	448233	6208347	Jättebalsamin	448855	6208206
Kanad. gullris	448241	6208378	Jättebalsamin	449217	6208186
Kanad. gullris	448644	6208142	Jättebalsamin	449219	6208177
Kanad. gullris	448687	6208123	Jättebalsamin	448993	6208214
Kanad. gullris	448812	6208096	Jättebalsamin	448997	6208233
Kanad. gullris	449234	6207994	Jättebalsamin	448999	6208252
Kanad. gullris	449186	6208021	Jättebalsamin	448994	6208268
Kanad. gullris	449149	6208032	Jättebalsamin	449003	6208287
Kanad. gullris	449120	6208040	Jättebalsamin	449008	6208313
Kanad. gullris	449070	6208054	Jättebalsamin	449010	6208334
Kanad. gullris	449047	6208043	Jättebalsamin	449378	6208075
Kanad. gullris	449042	6208084			
Kanad. gullris	448990	6208060	Vresros	448537	6208176
Kanad. gullris	448994	6208072	Vresros	448406	6208274
Kanad. gullris	448941	6208087			
Kanad. gullris	448924	6208075	Jätteleka	449006	6208299
Kanad. gullris	448889	6208102			
Kanad. gullris	448856	6208109			
Kanad. gullris	448845	6208096			
Kanad. gullris	448822	6208129			
Kanad. gullris	448785	6208110			
Kanad. gullris	448744	6208125			
Kanad. gullris	448607	6208173			
Kanad. gullris	448582	6208181			
Kanad. gullris	448568	6208176			
Kanad. gullris	448548	6208235			
Kanad. gullris	448528	6208202			
Kanad. gullris	448513	6208206			
Kanad. gullris	448526	6208243			
Kanad. gullris	448482	6208222			
Kanad. gullris	448466	6208244			
Kanad. gullris	448439	6208260			
Kanad. gullris	448420	6208248			
Kanad. gullris	448393	6208279			
Kanad. gullris	448402	6208299			
Kanad. gullris	448375	6208285			
Kanad. gullris	448377	6208265			
Kanad. gullris	448338	6208292			
Kanad. gullris	448326	6208299			
Kanad. gullris	448324	6208316			
Kanad. gullris	448303	6208326			
Kanad. gullris	448298	6208355			
Kanad. gullris	448279	6208365			